

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ № 14/16.03.2021 г.

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Нели Огнянова

ЧЛЕНОВЕ: Бойко Василев
Весислава Антонова
Гена Трайкова
Диляна Илиева
Даниела Тренчева
Ирина Недева
Александър Кашъмов
Илия Вълков

(Бойко Василев се отвежда)

изслуша доклада по жалба с вх. № 07-063 на Г.К. по повод предаването „Денят започва с Георги Любенов“ на БНТ. Според жалбоподателката предаването, в частност поради гостуванията на Б. Ч. и Д. Т.-Ш. в предаването от 20.12.2020 г, нарушава разпоредби на Етичния кодекс на българските медии.

I. ПРОЦЕДУРА

1. Жалбата, заведена с вх. № 07-063, е допустима, предвид обстоятелствата, че е подадена в срок, отнася се до нарушение на Етичния кодекс на българските медии и съдържа всички необходими реквизити.
2. Във връзка с чл. 10, ал. 6 от Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика, е потърсено становище на медията.
3. Становище от БНТ е получено.

II. ЖАЛБА

Жалбоподателката посочва, че в предаването „Денят започва с Георги Любенов“ от 20.12.2020 г. нарушава етичните стандарти на българските медии. Според Г.К. в предаването са поканени двама гости, които „откровено разпространяваха фалшиви новини и конспиративни теории, а водещият им е помагал с „подходящи въпроси“.

„Например, зададе въпрос за това, кой е измислил вируса, а гостът Б.Ч. разказа за всички конспиративни теории, които е чувал. Д.Т. – Ш. разказваше вицове за Бил Гейтс, за

ваксините и други подобни от спектъра на конспиративни теории“, посочва тя. „Но най-скандално беше, че Д.Т. твърдеше, че от началото на 2020 до днес са починали 101,730, което се различава от данните на НСИ“, добавя жалбоподателката.

В жалбата се отправят следните искания към Комисията по журналистическа етика:

Да постанови нарушение на Етичния кодекс на българските медии, Медията да публикува/разпространи поправка.

III. РАЗПОРЕДБИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ:

1. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДОСТОВЕРНА ИНФОРМАЦИЯ НА ОБЩЕСТВОТО, 1.1 Точност, 1.1.1 Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти., 1.1.2 Няма да публикуваме информация, за която знаем, че е невярна., 1.1.3 Няма да подвеждаме обществото и ясно ще посочваме къде са използвани манипулирани текстове, документи, образи и звуци., 1.1.4 Ясно ще разграничаваме фактите от коментарите и предположенията.

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

В Комисията е получено становище от Дирекция „Новини и актуални предавания“ в БНТ. Оттам правят следните уточнения:

- Съдържанието на предаването би следвало да се гледа в цялост, а не да се вадят думи или фрази от контекста;
- По традиция, в предаването „Денят започва с Георги Любенов“ има въпроси на водещия, но и въпроси, зададени от зрителите и е важно да се прави ясно разграничение между тях. Във въпросите на зрителите и в отговорите на събеседниците е тяхно право да изразяват мнение;
- Предаването винаги е предлагало разнообразни гледни точки по актуалните и дискуссионните теми в обществото. В този смисъл то е поле за гледни точки, спорове, различни мнения, както изисква инфотеймнът-публицистиката.

В позицията на БНТ се прави уточнението, че във въпросното предаване е и главният държавен здравен инспектор и член на НОЩ доц. д-р А.К. Той информира зрителите за ваксинационните планове на правителството, за логистиката по поставянето на ваксините, за новоокрития щам на Ковид-19, за качествата на различните ваксини и пр. – представена беше в пълната ѝ цялост гледната точка на здравните власти.

„Също така доц. К., подобно на цитираните от зрителката Г. К. събеседници, отговори и на зрителски въпроси, което направиха също Б. Ч. и Д. Т. – Ш. По молба на зрителите доц. К. разясни качествата на руската ваксина „Спутник V“ и защо тя не може да се използва в България на този етап – въпрос, който силно вълнува адуторията“, пише в становището на БНТ.

От Дирекция „Новини и актуални предавания“ в БНТ разясняват, че в обществото битуват разнопосочни мнения: от смисъла от ваксините до същината на вируса, които се

коментират от изгънати български медици и експерти постоянно в техните публични изяви.

„Въпросите, които в световен мащаб търсят своите научни отговори стоят и са предмет на много анализи и дискусии. В този смисъл въпросът към г-н Б. Ч. „Кой измисли вируса“ очевидно е метафоричен. Той не търси конкретно име и едва ли някой може да отговори по този начин на него. Напротив – той дава възможност за разглеждането на темата от глобалната ѝ страна и поставя „на обществено обсъждане“ въпроси за отношенията медицина-общество, световни глобални сили – общество, корпорации – общество и т.н.

Що се отнася до участието на Д. Т. – Ш. – той изложи изцяло своите виждания за пандемията от Ковид-19 през погледа на артиста. Не случайно интервюто бе обявено като „да изпратим годината с усмивка“. Десетилетия назад Ш. е комедиен артист и зрителите отлично знаят това. Неразбираемо за екипа ни е защо в рамките на едно сатирично участие, обявено и обяснено именно като такова, Ш. да няма възможност да разкаже виц за коронавируса? Вярваме, че усмивката и вярата в живота побеждават ограниченото мислене и псевдохиперкоректността“, пишат още от обществената телевизия.

По повод цитираните от Д. Т. данни за смъртността в България, в становището се уточнява, че гостът се позова на Департамента по социални въпроси и демография на ООН.

„Той единствено цитира данните от този интернет портал, че до 20.12.2020 година в България, според ООН, са починали 101 730 души, без да прави внушения или манипулации за смъртните случаи. Никъде в интервюто г-н Т. не цитира данни на НСИ. Водещият репликира, че до края на годината вероятно ще имаме рекордна смъртност в България, спрямо предходни години“, добавят от БНТ.

Оттам посочват, че предаването „Денят започва с Георги Любенов“ отговорно и последователно търси баланс на различните мнения и гледни точки, водено от професионалното разбиране, че такива са необходими на обществото, и категорично е несъгласно с намесата в свободната редакционна политика.

Според позицията на Дирекция „Новини и актуални предавания“ в БНТ екипът на предаването „последователно спазва етичните и морални норми в професията“. И „не приема тенденциозни упреци за качеството на своята работа и ги смята за клевети и лични нападки, далеч от правото на свободно слово“.

V. ФАКТИ

Предаването „Денят започва с Георги Любенов“ от 20.12.2020 г. прави обзор на изминалата година. Поканените гости коментират коронавирусната пандемия според тяхния личен и експертен поглед. Поканени са д-р А. К., българската еврокомисарка М. Г., журналистката И. Г.

Повод за гостуването на Б. Ч. е представяне на новата му книга: „Матрицата отвътре“. Интервюто продължава малко повече от 20 минути. По време на разговора водещият никъде не прави уточнението, че въпросите, които задава на своя гост са въпроси на

зрители. „Ако искате още малко да задоволим вкуса на тази част от нашата аудитория, която харесва, как казвате: глупости и конспирации, ако искате, да ви питам: кой го измисли вируса? Кой го измисли?“ , пита Г.Л. своя събеседник.

А Б. Ч. отговаря по следния начин: „Това е много сложно да се каже. Всяка една глобална сила си има своя версия, която я устройва за постигането на нейните геостратегически цели. Сега например Д.Т. като президент каза, че това са китайците. Китайците казаха, че това са американците, които са им докарали вируса. Дълго време се спори изкуствен ли е вирусът, не е ли изкуствен. Аз не съм експерт в тази област. Мога само да цитирам какво са казали много известни хора. Л.М., който е носител на нобелова награда, преди седмици даде интервю, в което каза така: аз разбирам от вируси и мога да ви кажа, че точно тази част на вируса е пипната по изкуствен начин. И изведнъж той изчезна от медиите и повече не се появи.“. След това Б. Ч. цитира висш руски съветник, според който COVID-19 е повод тази „пандемия“ да се превърне в трансформационно събитие. „Т.е. светът да премине от едно състояние в друго“, добавя той.

Разговорът с другия гост в предаването – Д. Т., е озаглавен „От положителната страна на нещата“. Интервюто продължава малко повече от 14 минути. Отново водещият не уточнява кога задава въпроси на зрителите. По време на разговора гостът цитира данни на ООН, според които са починали 101 730 души. Водещият приема безкритично поднесената информация.

VI. МОТИВИ

Комисията за журналистическа етика разглежда жалбата в пандемична обстановка и изострени публични дебати за мерките и ефектите на коронавирусната епидемия. В условия на обществени кризи обществените медии следва да се стремят да отстояват още по-силно своята отговорна мисия пред българските граждани – не само да предоставят различни мнения и гледни точки по актуални общественозначими теми, но и да предоставят точна и проверена информация, както и да търсят оценки от авторитети с доказана експертиза.

КЖЕ подчертава значението на ролята на водещия, който трябва не само да дава свобода на изразяване на мнения и позиции, но и да не допуска безкритично непроверени и потенциално рискови твърдения и предположения да се разпространяват – особено от ефира на обществената телевизия. Водещият не бива да бъде пасивен или дори толерантен към подобни твърдения, изложени от неговите събеседници, а напротив – когато е необходимо за защита на обществения интерес и предпазване на обществеността от заблуждаване, следва да представя подобни тези в дискуссионен план и с необходимата дистанция,

Основен ориентир на БНТ в публицистичните и актуални предавания е да осигури информиран избор, а не – както впрочем често се случва в инфотейнмънта - да се води от интересното за обществото. Българският Конституционен съд е имал възможност да подбертае разликата между съдържание в обществен интерес и интересното, равнозначно на задоволяване на любопитството.

В този смисъл Комисията по журналистическа етика е изненадана да разбере от становището на БНТ, че в силно ограничената и без това зона на публицистиката в българската обществена телевизия, в частност в БНТ 1, „Денят започва с Георги Любенов“ е „инфотеймънт-публицистика“.

Също така ако Д. Т. – Ш. е известен на аудиторията и по отношение на него едва ли може да се очаква експертен анализ, КЖЕ намира за силно обезпокоително в пандемично време чрез участието на поканения Б. Ч. БНТ да предлага съдържание, съобразено с - по думите на водещия - «вкуса на тази част от нашата аудитория, която харесва, как казвате: *глупости и конспирации*“.

Разпространението на конспиративни теории не е въпрос на гледна точка, а е производство и подкрепа за дезинформация с обществен ресурс, което не следва да се допуска в БНТ. КЖЕ не смята, че в предаването е направено необходимото да се разграничат твърденията за факти от лични мнения и предположения, а дори конспиративни идеи.

На основата на събраната информация и направения анализ, във връзка с чл. 17, ал. 1 от Правилника за дейността, Комисията за журналистическа етика прие следното

РЕШЕНИЕ:

Намира жалба по жалба с вх. № 07-063 за **неоснователна** по отношение на нарушение на чл. 1.1.1, 1.1.2, чл. 1.1.3, и основателна по чл.1.1.4. на Етичния кодекс на българските медии.

Съгласно Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика решението да се изпрати на заинтересованите страни в 7-дневен срок от приемането му.

Председател на КЖЕ:

Нели Огнянова

Изпълнителен директор на

Фондация НСЖЕ :

Адриана Попова